

La mesura d'internament en centre educatiu

Roger Gausachs i Bel*

Introducció

L'internament és una de les mesures que poden aplicar els jutges de menors als nois i noies entre 12 i 16 anys que han comès una infracció penal. En tot cas, i segons la legislació vigent, la mesura s'ha d'aplicar tenint en compte l'interès del menor i procurant que durant el seu compliment no trenqui el lligam amb la societat.

La intervenció que es porta a terme amb els menors en la mesura d'internament ha de procurar facilitar-los elements suficients que els permetin desenvolupar-se en la societat. Hem de tenir en compte, que aquests menors estan en un moment evolutiu en què la personalitat s'estructura mitjançant el desenvolupament de les pròpies potenciali-

tats, en diàleg permanent en el seu propi medi.

La preadolescència i l'adolescència són unes fases crítiques del desenvolupament, de transició cap a una personalitat adulta, en la qual els models que se'ls puguin aportar poden tenir una profunda repercussió, tant positiva com negativa, en el futur.

Algunes pinzellades sobre l'evolució de la infància al llarg de la història

Històricament, durant segles, ser menor d'edat era considerat com l'etapa en què es trobaven les persones que no tenien encara l'aptitud necessària per assumir les funcions que socialment s'assignen a l'adult. El menor d'edat era considerat sense personalitat pròpia i sense valor autònom i, conseqüentment, sense transcendència en l'àmbit jurídic. Malgrat això, intuïtivament, se li atorgava una protecció genètica, encaminada a salvaguardar l'espècie humana.

La documentació històrica posa en evidència que el menor no ha estat valorat i tractat de la mateixa manera. Les distintes formes de tractament que ha tingut al llarg de la història van des de la mort o el càstig corporal fins a una actitud sobreprotectora.

Si fem un breu repàs de les diferents edats històriques podem trobar certs elements que ens ajudin a configurar un mosaic que ens pot aportar idees sobre l'evolució del tractament dels menors.

---

* Roger Gausachs és llicenciat en Pedagogia i especialitzat en orientació psicopedagògica. Ha estat director dels centres educatius «Pedragosa» i «Els Castanyers». Actualment és responsable del centre «El Garraf», de la Direcció General d'Atenció a la Infància.

Adreça professional: Centre «El Garraf», 08870 Sitges.

En l'Edat Antiga, se'ls contempla des de l'absolut sotmetiment als adults. D'aquesta manera, i, en el moment del naixement, eren examinats per una comissió d'ancians que podien determinar la seva mort si no els consideraven idonis per portar a terme les funcions de soldats o ciutadans en el futur.

A les tribus de Tamala, a Madagascar, l'infanticidi té l'origen en el desig de mantenir l'honor de la família. Si el nadó naixia, d'acord amb el calendari, en un dia nefast, se'l matava, ja que es creia que estava predestinat a convertir-se en un lladre o que podia portar desgràcies al grup familiar. Per altra part, a Tiro i a Sidó se'ls sacrificava amb l'objecte de calmar la fura dels déus. A les Repúbliques Gregues, els drets individuals estaven subordinats als de l'Estat. Si ens anem cap a Esparta, trobem que cada nounat era sotmès al judici de l'Assemblea d'Ancians. Si se'l jutjava útil, li respectaven la vida; en el cas contrari era llançat des del cim del mont Taigüeto. Tampoc a Atenes es cultivaven els valors personals dels nens, ja que aquests estaven amb l'esclau, la nodrissa o el pedagog, en un règim tancat d'exercici rutinari.

Si fem una ullada als autors més rellevants d'aquesta època, Plató, a *La República*, assenyala que es nega el dret a viure a qui neix dèbil i malalt. Per contra, és Aristòtil, a *La Política*, qui planteja per primer cop que l'educació és una i igual per a tots, corresponent-li al legislador garantir aquest dret.

A Roma, existia la figura del *Tollere infantum*, que significava que

el pare tenia tant el dret d'acollir el fill com d'exposar-lo a la porta del domicili o en qualsevol deixalleria pública si no el volia amb ell.

El *pater familiae* romà és el símbol de la negació dels drets de tots els membres de la seva família i sobretot del fill. El pare exerceix sobre aquest el dret de propietat, el dret de vida i de mort, es pot despendre d'ell via l'alienació o l'abandó. La consideració dels fills era la mateixa que es tenia als esclaus o a les bèsties. En aquest sentit, i com a exemple que il·lustri aquesta valoració, si el fill cometia una falta cap a un tercer, el pare el podia entregar al perjudicat en el cas que no volgués indemnitzar-lo.

Posteriorment, i en l'evolució que va tenir el Dret romà, es van restringir aquestes facultats del *pater familiae*, la pàtria potestat es comença a perfilar com un *officium*, és a dir, com un deure de protecció i d'assistència del pare cap als seus. En la mateixa legislació, més endavant, s'estableixen tres períodes d'edat: la *infància*, que dura fins als set anys complerts (als menors d'aquesta edat no se'ls reconeix jurídicament cap dret); la *impubertat* o *infància major*, que arriba fins als dotze anys per a les noies i als catorze per als nois, i que és una època en què ja no estan per complet privats de la capacitat d'obrar, i finalment la *pubertat*, que ja comprèn tota la seva vida, i en què ja se'ls reconeix la capacitat d'obrar. Amb la promulgació de la *Lex Plentoria de Circumscripore Adolescentium* es modifica l'anterior situació i apareix per primer cop el concepte jurídic de «menor d'edat».

L'altra gran transformació en aquest àmbit, s'inicia amb el cristianisme. Segons aquest nou corrent, al fill se li reconeix un valor i un significat original: la família es considera en funció dels fills, i els nens són un model a imitar.

En l'Edat Mitjana els nens es troben exposats a l'abandó o la mort. Fins al segle XVI, l'infanticidi apareix com una pràctica socialment tolerada. Hem de destacar que la indiferència materna pels nadons és una de les característiques d'aquesta època. Generalment, les dones de les classes dominants no cuidaven els seus fills, els quals eren confiats a unes dides que normalment vivien al camp. Conseqüentment, els nens coneixien la seva mare bastants anys més tard.

Entre finals del segle XVI i principis del XVII, entre l'alta burgesia i la noblesa es comença a modificar aquesta situació d'indiferència. No succeeix el mateix entre les classes més populars, on aquesta situació perdurà fins a finals del segle XVIII. Cal tenir en compte que la indiferència abans assenyalada s'evidenciava, per exemple, per l'absència de dol davant la mort d'un nadó.

El cristianisme reforça la responsabilitat dels pares, els quals han d'assumir l'alimentació i l'educació dels fills no pel fet de ser els seus propietaris sinó perquè els han rebut de Déu. Per tant neix així el principi pel qual la paternitat d'oria més deures que drets. Aquest fet produeix un canvi de mentalitat diametralment oposat al que existia fins llavors pel que fa al tractament

del menors. El primer dret que se li treu al pare és el de donar mort al seu fill, ja que no pot destruir allò que ha estat creat per Déu.

Malgrat això, no és, però, fins a finals del segle XVII i principis del segle XVIII que l'església condemna l'abandó dels nens, l'avortament i l'infanticidi.

Per una altra part, és important ressenyar que la teologia cristiana, representada per Sant Agustí, mantenia que la naturalesa del nen era tan corrupta que la tasca de correcció era costosa. Per ell, l'educació significava que el nen havia de ser tractat durament, ja que era un ésser imperfecte i maligne i es feia necessari salvar-lo del pecat. Descartes va rebutjar les tesis de Sant Agustí, però assenyala en els seus escrits que els nens són per damunt de tot debilitat d'esperit i que l'enteniment està sota la dependència del cos.

Hi ha un altre discurs que s'encreu en aquests moments i que legitima el poder de corregir i castigar els nens. Com que la societat medieval era jeràrquica, es feia necessari mantenir el poder patern. Per tant l'obediència era la virtut primordial de l'absolutisme polític. Segons aquesta ideologia, el pare busca el bé dels seus fills quan els castiga, i conseqüentment actua en el seu benefici.

A França, un reglament promulgat l'any 1673 estableix les condicions per les quals els pares poden fer detenir els seus fills: així, el pare pot exercir aquest dret amb els fills menors de 25 anys quan observa un determinat comportament. Te-

nint en compte les actuacions que es van produir en l'exercici d'aquest dret, va ser necessari crear un establiment especial per evitar la promiscuïtat amb els presos comuns. Posteriorment, i mitjançant una ordenança, es decreta que els fills menors de 25 anys i les filles de qualsevol edat d'artesans i obrers que maltractin els seus pares, siguin peresosos o estiguin en perill de convertir-se en tals, podien ser internats indefinidament. Tan sols es podia suspendre aquesta situació amb el dret de gràcia que podia atorgar l'Estat.

A l'Anglaterra del segle xv es retenia els fills fins als nou o deu anys a la casa paterna. A partir d'aquesta edat es col·locaven a d'altres cases com a servents per un període de set a nou anys. El nen aprenia mitjançant la pràctica. En aquest tipus de vida l'escola, evidentment, no hi tenia cabuda.

L'any 1337, Pere IV d'Aragó estableix a València i Calataiud la institució «Pare d'orfes», que posteriorment es va estendre a d'altres poblacions. En aquesta institució es protegia els menors delinqüents aplicant-los mitjans educatius i de capacitació. A causa de les moltes protestes que es van donar en l'època sobre aquest tipus de tractament, el rei Carles IV va suprimir-la l'any 1793.

Aquesta institució durant els anys que va poder actuar, va arribar a tenir molta autoritat i una jurisdicció pròpia. Dintre les tasques que desplegava va exercir una doble funció: per una part, atendre orfes buscant-los residència i fer que

apreguessin un ofici, i per l'altra, una funció netament repressora en aquelles situacions bé de vagància o delictives.

A l'Edat Moderna, cal destacar que a mitjans del segle xvii comença a néixer una nova concepció de la infància i del tractament que rebien els nens. Aquest canvi es fonamenta en una presa de consciència general sobre la importància que la població té per a una nació. En el segle xviii es considera l'infant en termes de mercaderia i els estats es veuen forçats a mantenir en vida els infants abandonats. És una concepció del capitalisme naixent considerar l'ésser humà com a mà d'obra barata que porta beneficis, i que aquests porten riquesa.

A finals del segle xviii, el moviment il·luminista reafirma explícitament el dret dels nens a la llibertat i el respecte. Jean Jacques Rousseau, com a màxim representant d'aquest moviment, en la seva publicació *Emili*, apareguda l'any 1762, cristal·litza aquests pensaments al donar un valor absolut a la personalitat del nen. Se'l presenta com un subjecte amb un ritme propi de desenvolupament. Aquesta nova ideologia considera que si bé els pares tenen el «dret de superioritat i correcció» sobre els seus fills, aquest dret està limitat per les necessitats d'aquests. En el *Contracte social*, Rousseau manté que els fills estan lligats als pares durant el temps que els necessiten per a la seva conservació. La funció del pare és la d'educar el fill com una persona autònoma. També en el segle xviii, amb el romanticisme,

l'amor apareix com un element transcendental entre pares i fills. La mare accepta restringir part de la seva llibertat per dedicar als fills més atenció.

A Espanya, l'any 1573 es funda a Salamanca una associació amb la finalitat de protegir els nens delinqüents. Aquesta associació va ser la precursora de l'aparició d'altres organismes creats amb la mateixa intencionalitat.

L'any 1600 es crea a Barcelona l'Hospici de Misericòrdia per protegir els nens. L'any 1734, a Sevilla, neix l'associació Hermano Toribio de Velasco, hospici que disposava de tallers i escola. En aquesta institució i per primera vegada s'investiga la vida anterior del menor; quan s'ha recopilat tota la informació es reuneixen els menors internats i decideixen com s'ha d'actuar.

Carles III a la *Pragmàtica*, de 19 de setembre de 1788, ordena l'internament en una escola o en un hospici dels ganduls menors de 16 anys per a la seva educació i aprenentatge d'un ofici. La *Novísima Recopilación*, de 2 de juny de 1805, ordena que si el delinqüent és més gran de 15 anys i més petit de 17 no se li imposi la pena de mort, així mateix si es tracta de menors de 16 anys ganduls han de ser apartats dels pares (antecedent de l'actual limitació de la pàtria potestat) i als més petits de 17 anys se'ls ha de col·locar amb amo o mestre, a càrrec d'homes benestants que els vulguin recollir (antecedent de l'actual acolliment familiar).

En l'*Edat Contemporània*, hem d'assenyalar que a principis del se-

gle XIX, a conseqüència de les obres dels pensadors de finals del segle anterior, es desperta una certa sensibilitat entre els filòsofs, pedagogs, penalistes i filantrops. Reclamen la intervenció de l'Estat per a l'assistència dels nois i noies desvalguts. L'Estat intervé cada cop més per vigilar els pares dels nois desvalguts o delinqüents, apareixen nous personatges com el mestre, el jutge de menors i l'assistent social. L'Estat retalla el poder dels pares, exercint control sobre les seves accions i substituint-los quan es detecten deficiències o exercici inadequat. La ideologia igualitària de la Revolució francesa posa més èmfasi en el control que ha d'exercir l'Estat sobre l'autoritat paterna.

Amb el procés de desenvolupament del capitalisme canvia en general el tractament de la infància. La família perd el control sobre l'individu, la família extensa es dispersa, i es comença a desenvolupar la família nuclear. El capitalisme porta la divisió de funcions i la transformació de la situació de l'infant, l'individualisme burgès porta, consegüentment, a l'individualisme també dels nens. L'escola és redefinida, i l'educació surt de la llar paterna. L'escola es constitueix en la institució de concentració de nens, i l'educació col·lectiva en instrument d'iniciació social que garanteix el pas de l'estat infantil a l'adult.

Es crea una ideologia en el concepte d'infància; els nens són éssers purs, innocents i asexuals. La disciplina a què són sotmesos se sustenta en les lleis que qualifiquen i reprimeixen un conjunt de conductes i el nen ha de ser sotmès a un

ordre establert per la força del poder disciplinari. Aquest control social formal de la infantesa constitueix la construcció d'una categoria de subjectes «dèbils» per a qui la protecció més que un dret és una imposició.

L'any 1899 marca un canvi fonamental en el control penal de la infantesa. Es promulgava la *Juvenile Court Act* d'Illinois, segons la qual es crea el primer tribunal de menors. Aquesta llei forma part d'un moviment generalitzat per treure els menors dels processos penals i crear programes especials per a nens delinqüents i abandonats. Amb la promulgació de la Llei culminaven quasi trenta anys d'esforços reformistes. Però no va ser una reforma radical, sinó una reforma que consolidava algunes pràctiques ja existents.

Els reformadors o «salvadors dels nens», com s'anomenaven les persones que defensaven aquestes idees, tenien, entre altres, els següents principis:

— Els delinqüents joves han de ser separats de les influències corruptores dels adults.

— Han d'estar separats del seu propi mitjà i tancats pel seu propi bé i protecció.

— Han de ser enviats als reformatoris sense cap tipus de procés. Els reformatoris han de reformar, no castigar.

— Les mesures imposades han de ser indeterminades.

— El càstig sols és necessari mentre sigui convenient per a la persona castigada.

— Els menors han de ser protegits mitjançant l'exercici militar, l'exercici físic i amb una vigilància constant. L'essència d'aquest programa d'actuació és el treball, facilitant alhora als menors coneixements industrials i agrícoles, com també de religió.

El 4 de gener de 1883 es va promulgar a Espanya una llei que establia els reformatoris. Segons la llei, en aquestes institucions s'impartirà una educació de caràcter paternal. L'any 1888 es crea el reformatori d'Alcalà de Henares per a joves delinqüents. A Barcelona, i seguint les teories reformadores, apareix l'any 1880 el Patronat de Nostra Senyora de la Mercè i l'any 1890 l'Asil Toribio Duran per a menors rebels, depravats i delinqüents.

L'any 1918 es publica el Decret llei que crea els tribunals tutelars de menors, text que posteriorment quedarà refós en la Llei de tribunals tutelars de menors de 1948. Es tracta d'una llei que pretén «reformar» i protegir la infància desvalguda i extraviada.

L'any 1979, i amb la recuperació de l'autogovern, Catalunya té plenes competències en matèria de protecció de menors. Aquestes competències es van assignar l'any 1981 al Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya. Les mesures que es van executar van ser la llibertat vigilada i l'internament.

L'internament com un recurs especialitzat més i no com a últim recurs

La resolució 45/113, aprovada per l'Assemblea general de les Nacions Unides el 2 d'abril de 1991, sota el títol «Regles de les Nacions Unides per als menors privats de llibertat», en l'article 1.2 regula que «la privació de llibertat d'un menor s'ha de decidir com a últim recurs i per al temps mínim necessari...».

La mesura d'internament és considerada per amplis sectors professionals i socials a partir dels anys 90 com una mesura agressiva, desarreladora i estigmatitzadora per als menors. Així mateix es valora com una mesura d'efectes positius més que dubtosos cap als menors i en moltes ocasions s'aplica quan no es pot escollir cap altra mesura o quan les altres mesures aplicades anteriorment han fracassat.

Paral·lelament a aquella valoració, es van produir en el si de la societat unes reaccions socials contradictòries, ja que per un costat es demanava un control més estricte dels menors infractors i alhora una intervenció en aquest àmbit de caràcter més protector. Probablement es partia d'actituds no racionals de la societat, bàsicament, a causa de la desconexió que aquestes institucions tenien de l'entorn social que les generava. La sensació era de reclusió dels menors que molesten el conjunt social, de forma indiscriminada, en magatzems.

Aquesta desconexió portava a un desconeixement de la tasca de remodelació i tancament dels reformatoris que es duia a terme a Catalunya des de l'any 1983 partint dels principis de dignificació i desmassificació de les grans institucions de menors que existien aleshores.

En les crítiques que es fan a aquesta mesura, en moltes ocasions s'han extrapolat els efectes negatius de la institucionalització indiscriminada i indefinida dels menors, independentment del delictes i de les circumstàncies en què s'havia comès, així com de les característiques dels menors als quals s'havia aplicat.

És per això que es fa necessari identificar aquelles situacions en què l'internament pot ser adequat a un menor. La mesura d'internament queda legitimada quan a partir de la diversitat de mesures judicials que poden imposar els jutges de menors als menors infractors, es pugui optar per la més idònia a cada menor, partint del principi d'individualització de les respostes, i tenint en compte les possibilitats o dificultats del menor per a la seva recuperació a partir de la intervenció en el seu propi entorn o de la necessitat de ruptura amb aquest entorn per potenciar-lo. Per aquesta raó l'opció entre l'internament i les altres mesures que es poden imposar no han de venir determinades, solament, per factors jurídics o de control, sinó que han de tenir en compte també les característiques dels menors infractors.

Des del moment que podem parlar de l'internament com una mesura més entre les altres que pot

imposar el jutge de menors, li estem donant el seu valor just i podrem superar les connotacions negatives que se li han atribuït.

Actualment, els centres d'internament a Catalunya, d'acord amb les directrius, recomanacions internacionals i la legislació vigent, són institucions que malgrat que estan destinades al compliment de mesures privatives de llibertat, són essencialment educatives. La limitació de llibertat no constitueix una finalitat en si mateixa, sinó que s'ha orientat a realitzar una tasca de formació, d'aprenentatge i de tractament que potenciï el desenvolupament integral de la personalitat dels menors infractors interns.

La mesura d'internament

La Llei orgànica 4/92, en l'article 2.4, que modifica l'article 17 de la Llei de tribunals tutelars de menors regula, entre altres, les mesures d'internament que poden imposar els jutges de menors. Aquestes mesures són:

— Ingress en centre terapèutic: Consisteix en la derivació del menor a un tractament psiquiàtric, deshabitador o d'educació especial. Per portar a terme el compliment d'aquesta mesura, es compta amb els recursos de la xarxa pública de salut mental i de caràcter socio sanitari.

— Internament de cap de setmana: Consisteix en l'internament del menor en un centre educatiu per un mínim d'un cap de setmana i un màxim de tres, de divendres a la tarda a diumenge a la tarda, on participarà en unes activitats adequades a les seves característiques.

— Internament cautelar: Consisteix en la separació del menor del seu propi entorn per atendre'l en un centre educatiu, es pot imposar pel jutge de menors, en qualsevol moment del procediment a proposta del ministeri fiscal per a la protecció i custòdia del menor i per les característiques del delictes comès.

— Internament en un centre educatiu: Consisteix en la separació del menor del seu propi entorn i l'atenció en un centre educatiu i terapèutic que pot ser de règim obert, semiobert o tancat.

Els centres educatius són institucions destinades al compliment de les mesures privatives de llibertat, i la seva intervenció és primordialment educativa. Aquesta intervenció està adreçada a donar als menors una resposta adequada a les seves característiques i oferir-los recursos que els facilitin el retorn al seu propi entorn.

Però, què és un centre?

La Llei 11/85 de protecció de menors, promulgada pel Parlament

de Catalunya, en l'article 24 estableix que: «El tractament de la delinqüència infantil i juvenil té un caràcter fonamentalment educatiu i consisteix en l'atenció als menors infractors per mandat de l'autoritat judicial». En la mateixa llei es regula, entre altres qüestions, que «aquest tractament té l'objectiu de potenciar el procés evolutiu del menor».

El funcionament dels centres de menors ha de seguir els principis generals que es recullen en la Llei. Aquests principis es basen en el respecte i el reconeixement dels drets dels menors. Així mateix, i segons la mateixa llei, tots els centres s'han de regir per un Reglament de règim intern, que ha de regular les normes de convivència dintre del centre i al mateix temps estructurar-ne el funcionament.

Pel que fa a l'ensenyament dels menors, i si no és possible la seva assistència a centres escolars normalitzats, l'activitat escolar del centre s'ha d'adaptar a les necessitats i característiques dels interns per aconseguir una educació integral i compensadora.

Davant d'aquesta regulació de la llei, no és estrany que els centres siguin qualificats de centres educatius i que la definició més adient sigui que els centres educatius són institucions destinades al compliment de mesures privatives de llibertat, però la seva intervenció és essencialment educativa.

Per dur a terme aquesta intervenció cal proporcionar una educació compensadora que abraci tots els aspectes del menor, disposant dels mitjans i les tècniques adients

per ajudar-lo a desenvolupar una personalitat equilibrada i socialment adaptada.

En un ambient que sigui estable i ple d'estímulos positius, en un clima com més acollidor i personalitzat millor que permeti poder abordar processos de motivació, substitució, compensació, projecció, estimulació, es tracta de desenvolupar al màxim les capacitats potencials del menor, acceptant les seves pròpies limitacions i respectant la seva forma de ser.

En la mesura que en aquests menors ha existit un procés educatiu previ, i que en moltes ocasions els ha portat a una intolerància cap al fet de viure en comunitat, manifestada de diverses formes, parlarem de reeducació globalitzadora dirigida a dotar-los de recursos que enriqueixin tots els àmbits de la seva personalitat, per facilitar-los poder enfrontar-se a la comunitat amb certes garanties, de poder superar la dinàmica que es va crear en el seu dia de rebuig entre ells i la societat.

Però, no hem d'obviar que l'ingrés dels menors en un centre educatiu, en última instància, és normalment pel fracàs d'altres models socials, familiars, escolars, etcètera i cal ajustar, en aquest sentit, l'internament en un centre adequat a les seves característiques, i per un temps determinat. En aquest sistema, la salvaguarda legal dels interessos del menor està per sobre de qualsevol altre interès, per legítim que aquest sigui.

El centre com a institució és un nou entorn que substitueix els en-

torns ja fracassats que tenien una influència negativa i que molts cops determinen les seves actituds i condicionen els seus hàbits. Per aquest motiu la institució ha de ser contenidora, per poder assumir els conflictes que porta amb si mateix el menor. La contenció no ha de ser entesa únicament com un problema disciplinari, sinó com l'ambient que possibilita la convivència i la formació. S'ha d'aconseguir que la institució no repeteixi les condicions socials que han facilitat el desenvolupament de la problemàtica del menor, molts cops potenciades per respostes poc adequades o negatives per part dels adults que l'envolten.

La institució, per tant, ha de ser contenidora per assumir tota la varietat de conflictes que presenten els menors i a la vegada ha d'estar capacitada per donar respostes adequades, coherents i reflexionades, per generar confiança i seguretat. En definitiva han de ser respostes que integrin en lloc de marginar, i per tant han de dissociar la dinàmica que porta el menor, per la qual es reafirmava en la seva conducta dissocial o delictiva.

El segon objectiu d'un centre —el primer és fer complir la mesura judicial— és el d'integrar dues finalitats bàsiques en el desenvolupament de la persona, el procés de socialització i el procés d'individualització.

En el procés de socialització s'ha d'aconseguir que el menor accepti l'esquema social i a la vegada que pugui sentir-se acceptat per la societat. Però també cal potenciar el

procés d'individualització perquè la socialització sigui activa i positiva.

Cal no oblidar que per assegurar la integració social, ha de ser ell mateix, partint del respecte i de les potencialitats de la seva persona, qui esculli el tipus de vida que vol continuar en el moment que finalitzi el compliment de la mesura judicial.

Arribem així a la conclusió que l'objectiu reeducatiu més important de la seva estada en el centre seria que pogués adoptar una actitud activa i crítica d'integració a la dinàmica de la societat.

Per aconseguir aquest objectiu hauríem de desenvolupar, entre altres, els següents objectius específics:

- Estimular el desenvolupament d'una consciència ètica, solidària i responsable que el motivï en el compliment de les seves obligacions i els seus deures.

- Incorporar i desenvolupar actituds, valors i conductes no associals per facilitar l'adaptació i la integració. Afavorir el sentit de pertinença a una comunitat.

- Millorar l'autoimatge que té de si mateix.

- Conèixer les pròpies limitacions.

- Tenir capacitat per arribar a acords a través del diàleg, assumint compromisos i mantenint-los.

- Adquirir consciència de la seva situació actual i de les perspectives de futur.

- Desenvolupar les capacitats intel·lectuals, de reflexió, d'anàlisi.
- Adquirir coneixements i destreses que li facilitin el seu desenvolupament vocacional i professional.
- Tenir cura de la pròpia salut.

Pressupòsits metodològics de treball

Per fer operatius aquests objectius, ens cal partir de dos suports bàsics que fan de pilars per desenvolupar els elements de la personalitat i la maduresa del menor: les programacions d'activitats i els recursos humans.

Les activitats les entenem com el mitjà pel qual es fan operatius els objectius prèviament fixats. En les activitats s'ha de donar una varietat i complementarietat que compensi processos educatius i socials trencats prèviament. Per això és important, en un primer moment, que els resultats siguin immediats perquè el menor es motivi i comenci a creure en les seves pròpies potencialitats. L'activitat ha de partir de la motivació, de l'esforç i de la gratificació dels resultats. En la mesura que es potencien i es desenvolupen les capacitats del menor, es pot anar delimitant progressivament aquest suport. En tot cas, l'activitat es justifica en si mateixa com un procés, no com un resultat.

Les programacions d'activitats es desenvolupen en tres nivells:

- Individuals (projecte educatiu individualitzat...)
- Grupals (tallers, aula escolar, esport...).
- Col·lectives (l'assemblea...).

Aquestes programacions han d'estar vinculades al projecte educatiu del centre, entès com l'instrument per a la planificació de l'acció educativa, que constitueix també el referent estructurat que l'equip del centre projecta per poder complir l'encàrrec institucional i que dóna sentit a totes les parts que intervien en el procés.

Els professionals que desenvolupen la intervenció educativa en un centre són:

- Personal directiu (director, subdirector).
- Personal tècnic (coordinadors, psicòleg, pedagog, metge, treballador social, educadors, mestres, mestres de taller).
- Personal administratiu (administrador, administratiu).
- Personal de serveis (cuiners, neteja, manteniment, xofer).

L'equip de professionals que treballen en un centre està integrat en una institució, constituïda per diferents sistemes que s'interrelacionen entre si i que necessiten una coordinació entre tots ells, per unificar i racionalitzar els criteris d'actuació, per assegurar una adequa-

da coherència d'acord amb la pròpia finalitat educativa de la Institució.

Breu recorregut d'un menor en un centre educatiu

Abans de l'ingrés en un centre educatiu ha d'haver-hi l'estudi de tota la documentació del menor i diferents coordinacions amb altres professionals que hi hagin intervingut prèviament.

Quan ja s'ha produït l'ingrés, hi ha un període d'adaptació del menor, mentre coneix la dinàmica del centre i s'implica en l'acceptació del seu funcionament, les normes, els professionals i els seus nous companys. En aquest temps, l'equip del centre fa una observació i diagnòstic que finalitzarà al cap d'un mes i mig amb l'elaboració del projecte educatiu individual. Aquest projecte recull de forma sistemàtica els objectius de treball, les intervencions i les estratègies per assolir-los, així com les dades de l'avaluació.

A partir d'aquest moment entrarem en la fase de participació: el menor ja s'integra plenament en to-

tes les activitats del centre i és el moment en què es desenvolupa l'anteriorment esmentat projecte educatiu individualitzat. Normalment és la fase més llarga i es caracteritza pel avenços i retrocessos del menor.

Quan falta un període d'uns dos mesos per al desinternament (compliment de la mesura) es realitza la darrera valoració global i es treballen les pautes per al seu futur. Un mes abans de finalitzar aquest període es fa un últim informe on s'exposa la valoració global i les indicacions per al seu desinternament.

En tot cas i periòdicament el centre ha d'informar el jutge de menors corresponent del compliment de la mesura i de l'evolució del menor.

Paraules clau

Intern

Mesura

Centre Educatiu

Centre d'Acolliment

Intervenció educativa

Societat

Abstracts

El internamiento es una de las medidas que pueden aplicar los jueces a los menores de 12 a 16 años que han cometido una infracción penal. Según la legislación vigente, la medida se puede aplicar en base al interés del menor, procurando que durante el cumplimiento, el menor no rompa el vínculo con la sociedad. En la intervención se procura facilitar al menor suficientes elementos que le permitan desenvolverse socialmente. Hemos de tener en cuenta que estos menores están en un momento evolutivo en el que la personalidad se estructura mediante el desarrollo de las propias potencialidades, en diálogo permanente con el propio medio.

L'internement est une des mesures qui peuvent être appliquées par les juges aux mineurs de 12 à 16 ans qui ont commis une infraction pénale. Selon la législation en vigueur, la mesure peut être appliquée sur la base de l'intérêt du mineur, en essayant que ce dernier, pendant l'application, ne rompe pas son lien avec la société. Pendant l'intervention on essaie de faciliter des éléments suffisants au mineur pour lui permettre de se développer socialement. Nous devons tenir compte du fait que ces mineurs sont dans un moment évolutif pendant lequel la personnalité est structurée par le développement de leurs propres potentialités, en dialogue permanent avec le milieu social.

Internment is one of the sentences that judges can impose on young offenders between the ages of 12 and 16 who have committed a criminal offence. According to the prevailing legislation, this sentence can be imposed for the good of the youth concerned, ensuring that while serving the sentence, the youth does not break all links with society. During the sentence the youth is provided with sufficient facilities to allow him to develop socially. It is important to realise that these youths are at a point in their development at which their personality is determined by the development of their own potentials, in permanent dialogue with their social environment.